

Stefan Moysa

"Karl Rahner : eine Einführung in
sein theologisches Denken",
Karl-Heinz Weger,
Freiburg-Basel-Wien 1978 : [recenzja]

Collectanea Theologica 49/4, 199-200

1979

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

szczegółowym omówieniem niektórych zagadnień. Powstaje jednak w związku z jej lekturą pytanie, czy autor nie uległ zbyt presji sytuacji społecznej i czy słuszne jest, aby teologia ulegała szybko zmieniającym się modom. Potrzebne jest tu zachowanie własnej idyntityczności teologicznej i wydaje się, że Becker może zbyt mało ten problem uwzględnić.

ks. Stefan Moysa SJ, Warszawa

Karl-Heinz WEGER, Karl Rahner. *Eine Einführung in sein theologisches Denken*, Freiburg-Basel-Wien 1978, Verlag Herder, s. 175.

Liczmy już dziesiątki, jeżeli nie setki dzieł omawiających twórczość Karola Rahnera, co świadczy o wpływie, jaki teolog ten wywiera na współczesne chrześcijańskie filozoficzne i teologiczne myślenie. Cel, który sobie zakłada autor recenzowanej książki jest skromny: wyjaśnić pojęcia i podać zasadnicze punkty węzłowe myśli Rahnera, aby ułatwić lekturę jego oryginalnych artykułów i książek.

Punkt wyjścia omawianej teologii jest — zdaniem autora — bardzo prosty: zaradzić brakowi wiary współczesnego człowieka, dla którego wiele pojęć chrześcijańskich takich jak łaska, odkupienie, zbawienie, stało się obcych i spróbować zbudować most między jego myśleniem a teologią chrześcijańską. Stąd też Rahner opiera się na doświadczeniu człowieka i widzi pewne związki między tym doświadczeniem a objawieniem chrześcijańskim. Nie są to związki, które by — jak twierdzi modernizm — umożliwiły wprowadzenie z doświadczenia zadań dogmatycznych, jednak są rzeczywiste; między doświadczeniem człowieka a objawieniem chrześcijańskim istnieje pewna odpowiedniość.

Pojęcia „kategorialny” i „transcendentalny” są dla Rahnera kluczowe, a swoją metodę nazywa on metodą transcendentalno-antropologiczną. „Kategorialny” oznacza u Rahnera coś, co należy do przestrzenno-czasowej rzeczywistości człowieka, co człowiek w świecie znajduje i czego sam w tym świecie dokonuje. „Transcendentalny” natomiast oznacza w pierwszym rzędzie to, co jest apriorycznie w człowieku dane, co przekracza świat empirii i niezależnie od niego znajduje się w podmiocie poznającym. Na przykład pytania o prawdę i sens są pytaniami typu transcendentalnego. W przeciwieństwie jednak do Kanta, Rahner przyjmuje w tej transcendentalności obok wymiaru horyzontalnego także wertykalny, a więc tym samym możliwość metafizyki i poznania Boga. Konsekwentnie metoda antropologiczno-transcendentalna polega na tym, że człowiek pyta dlaczego rzeczywistość jest taka, a nie inna i szuka wytłumaczenia w tym co aprioryczne i transcendentalne.

Przez całą książkę przedstawia autor zastosowanie tych podstawowych pojęć do poszczególnych dziedzin teologii. Do istnienia Boga dochodzi więc człowiek dzięki transcendentalnej właściwości stałego przekraczania siebie, dzięki temu, że człowiek nie jest zadowolony z rzeczywistości kategorialnej i skończonej, a dochodzi do nieskończonej, która musi obiektywnie istnieć. W przeciwnym razie tego rodzaju doświadczenie byłoby niemożliwe.

W teologii łaski całe myślowe instrumentarium Rahnera koncentruje się w pojęciu *übernatürliches Existential*, co można by przetłumaczyć przez „nadprzyrodzoną rzeczywistość egzystencjalną”, które autor używa za serce teologii Rahnera. Człowiek nie jest nigdy tylko naturalnym człowiekiem, ale pozostaje zawsze kimś powołanym przez Boga do zbawienia nadprzyrodzonego. Ta właściwość determinuje go w jego bycie i sprawia, że doświadczając siebie człowiek doświadcza również łaski Bożej i Boga samego. Dzięki temu nadprzyrodzonemu zorientowaniu, o którym sam człowiek nie musi wiedzieć, możliwe jest anonimowe chrześcijaństwo, a więc łaska i zbawienie dla tego, który formalnie nie przyznaje się do chrześcijaństwa, a uznaje absolutne wartości.

Swojej chrystologii nadaje R a h n e r nazwę chrystologii transcendentальной i umieszcza ją również w ramach nakreślonych przez siebie zasad teologicznych. Człowiek bowiem w swoim pragnieniu zbawienia doświadcza potrzeby „absolutnego Zbawiciela”, który znajduje swoje urzeczywistnienie historyczne w Jezusie z Nazaretu. R a h n e r zastrzega się, że nie może z tego wynikać aprioryczna konieczność objawienia Chrystusowego, a tylko fakt, że w tej historycznej osobie znajdują swoje spełnienie najbardziej żywotne pragnienia człowieka dotyczące zbawienia.

Książka doskonale porządkuje zawile i rozproszone po różnych artykułach wywody R a h n e r a, uwydatnia ich zasadnicze momenty i wielkie znaczenie dla współczesnego człowieka. Wydaje się bowiem, że obok teologii R a h n e r a nie może przejść obojętnie nikt, komu naprawdę zależy na tym, aby Ewangelia była głoszona dzisiaj w sposób przekonujący.

ks. Stefan Moysa SJ, Warszawa

Karl RAHNER, *Schriften zur Theologie*, tom 13: *Gott und Offenbarung*, opracował Paul I m h o f SJ, Zürich-Einsiedeln-Köln 1978, Benziger Verlag, s. 455.

Kolejny tom pism teologicznych R a h n e r a zawiera, podobnie jak poprzednie, szereg wypowiedzi autora dotyczących zasadniczych tematów teologicznych. Autor wyznaje wprawdzie w przedmowie, że powinien obecnie podjąć dyskusję z tymi, nieraz głośnymi teologami, którzy wyrazili zastrzeżenia co do niektórych jego poglądów, jednak wątpi, czy mu sił fizycznych na to wystarczy. Utrzymuje więc poprzednią konwencję, podejmując częściowo już poruszane tematy, częściowo zaś nowe, ale zawsze tak, że kwestionuje pewne rozwiązania wydawałoby się ustalone i wprowadza ferment myślowy mając zawsze na celu służbę wierze w dzisiejszym świecie.

Ograniczymy się tutaj do podania też niektórych artykułów, które mogą być uważane za reprezentatywne dla poruszanych w tym tomie dziedzin tematycznych. Z wypowiedzi więc dotyczących metodologii teologicznej zwraca uwagę odczyt wygłoszony na zjeździe ekumenistów jezuickich we Frankfurcie o problemach teologicznych, które mogą wydawać się zamknięte, w rzeczywistości jednak zostawiają jeszcze otwarte pole dla międzywyznaniowej dyskusji. Analizuje tutaj takie zagadnienia, jak problemy sakramentologii ogólnej, urzędu kościelnego, w szczególności papieństwa, oraz dogmatów Niepokalanego Poczęcia i Wniebowzięcia. Z tej samej dziedziny R a h n e r omawia także stosunek teologii do magisterium Kościoła, zwracając uwagę na ich wzajemne przenikanie się. Wypowiedzi urzędu nauczycielskiego są dla teologii normatywne, ale teologowie przez swoje rozważania te wypowiedzi przygotowują, a po ogłoszeniu badają ich znaczenie.

Z artykułów omawiających naukę o Bogu i chrystologię należałoby zwrócić uwagę na opracowanie dotyczące pytania o sens życia w związku z misterium Boga. R a h n e r pyta: jak może Bóg niepojęty i niewypowiedziany być sensem ludzkiego życia? Odpowiedź widzi w tym, że akt poznania Boga musi — aby nie zostać zniweczony przez Jego nieograniczoną tajemnicę — być równocześnie aktem oddania się Mu w miłości. Z artykułów chrystologicznych natomiast największe znaczenie dla życia duchownego ma odpowiedź na pytanie: co oznacza dziś wierzyć w Jezusa Chrystusa? Tu powraca autor do swojej chrystologii transcendentальной i zwraca uwagę, że człowiek poszukuje kogoś, kto przynosiłby mu zbawienie w sposób absolutny i determinował całą jego egzystencję. Spełnienie tej tęsknoty za zbawieniem dokonuje historyczna osoba Jezusa z Nazaretu.

Rozwój ruchów modlitewnych skłania Karola R a h n e r a do poruszania od pewnego czasu tematyki Ducha Świętego. W związku z tym wskazujemy na dwie medytacje teologiczne, które autor włączył do tego tomu swych pism i które były już omawiane na łamach „Collectanea Theologica”: *Glaube als*